

دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)

www.khuisf.ac.ir

اثر تکانه‌های داخلی و خارجی بر رابطه در آمد- مخارج دولت با تاکید بر تکانه‌های نفتی

Effects of Internal and External Shocks on Relationship between
Government revenue and Government spending with an Emphasis
on Oil Shocks (A Case Study of Iran and OPEC)

پدید آورنده : جابر اکبری

استاد راهنما : آقای دکتر صادق بختیاری کوه سرخی

استاد مشاور : آقای دکتر مرتضی سامتی

رشته تحصیلی : علوم اقتصادی

سال دفاع : ۱۸/۱۲/۱۳۹۵

مقطع تحصیلی : دکتری تخصصی

چکیده :

تغییرات پیش‌بینی نشده قیمت نفت در بازارهای بی‌ثبات بین‌المللی همواره برنامه‌ریزی‌های اقتصادی را (به سبب وابستگی بودجه به نفت و سهم بالای دولت در اقتصاد) تحت تأثیر خود قرار داده است. هم‌چنین درآمدهای نفتی در ساختار بودجه و مخارج دولتی اقتصادهای متکی به نفت نقش پررنگی دارند. به پشتوانه این درآمدها دولت صاحب سهم عمده‌ای از بنگاه‌های اقتصادی است. وجود چنین ساختار اقتصادی سبب گردیده که بانک مرکزی استقلال لازم و ابزار لازم برای تحت تأثیر قرار دادن بازار پول و ارز را نداشته باشد. چون در اقتصادهای متکی به نفت، بانک مرکزی با صلاحدید خود اقدام به اجرای سیاست‌های پولی نمی‌نماید و اجرای این سیاست‌ها اغلب ناشی از فشارهای دولت بوده است؛ امکان اثرگذاری تکانه سیاست‌های پولی بر

رابطه درآمد - مخارج دولت تقویت می‌گردد. نوآوری اصلی تحقیق حاضر بررسی اثر تکانه‌های داخلی و خارجی بر رابطه غیرخطی درآمد- مخارج دولت است. نظر به اهمیت موضوع در این تحقیق با به‌کارگیری الگوهای پارامتر قابل تغییر طی زمان، پارامتر قابل تغییر طی زمان با عوامل تعدیل شده خودبازگشت برداری، پارامتر قابل تغییر طی زمان با عوامل تعدیل شده خودبازگشت برداری در داده‌های تابلویی و پارامتر قابل تغییر طی زمان با میانگین متحرک پویا با استفاده از داده‌های فصلی طی دوره ۱۳۶۷ تا ۱۳۹۳ به بررسی اثر تکانه‌های داخلی و خارجی بر رابطه درآمد - مخارج دولت در ایران و کشورهای منتخب عضو اوپک پرداخته شده است. بر اساس نتایج مدل برآوردی، وقوع هر تکانه در درآمدهای نفتی، رشد اقتصادی و حجم نقدینگی موجب افزایش رابطه و وقوع هر نوع تکانه در تورم و نرخ بهره و نرخ ارز موجب کاهش رابطه مزبور شده است. منظور از اثر افزایشی یک عامل تکانه بر رابطه درآمد-مخارج دولت این است که با افزایش یک درصد تغییرات عامل تکانه، دولت میزان بیشتری از درآمد ایجاد شده از طریق تکانه را صرف مخارج می‌کند. با توجه به نتایج تحقیق، مشخص می‌گردد که عموماً دولت به‌عنوان یک هسته درآمدی به بانک مرکزی نگریسته است اما همان‌طوری که نتایج تحقیق نشان می‌دهد تکانه‌های تورم و نرخ بهره که پیامد تکانه‌های نقدینگی است؛ رابطه مزبور را تضعیف نموده است. تفکیک مخارج کل به مخارج جاری و عمرانی و بررسی اثر تکانه‌ها بر روابط مذکور حاکی از این است که در مواجهه با تکانه‌های حادث‌شده، تغییرات مخارج جاری دولت، شباهت رفتاری بیشتری با تغییرات مخارج کل دولت دارد. همچنین نتایج تحقیق نشان می‌دهد که روند اثر تکانه‌های متغیرهای تورم، نرخ بهره و نرخ ارز مؤثر بر رابطه درآمد - مخارج دولت‌های منتخب عضو اوپک کاهش ضعیف و روند اثر تکانه درآمد نفتی، حجم نقدینگی و رشد اقتصادی بر رابطه درآمد - مخارج نسبتاً افزایشی بوده است. براساس نتایج تحقیق، متغیرهای رشد نقدینگی، تورم و درآمدهای نفتی در دوره مورد بررسی بالاترین سهم را در توضیح دهندگی علل تغییرات رابطه درآمد - مخارج داشته‌اند.

